opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Rok IV. Wilno, dn. 10 stycznia 1930 r. Nr. 1.

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

Cena prenumeraty:
Rocznie . . 15 zł
Półrocznie . 8 zł
Nr. pojedyń. 80 gr

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6, m. 1.
Konto P. K. O. Nr. 80.833

Cena ogłoszeń:
Cała strona 48 zł
Pół strony . 24 zł
$^1/_4$ strony . 12 zł
$^1/_8$ strony . 8 zł

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

TREŚĆ NUMERU.

Tydzień Propag. Trzeźwości (1-8. II. 1930 r.)

Trzeźwość, to pierwszy warunek odrodzenia moralnego.

Kto bacznie śledzi stosunki, przynać musi, że plaga alkoholizmu szerzy się w sposób przerażający wśród wszystkich stanów, niestety, także wśród młodzieży, co jest objawem najgroźniejszym. Zamiłowanie do kieliszka wypacza charaktery, z człowieka energicznego czyni niedołęgę, z obywatela szlachetnego—samoluba i brutala z młodzieńca utalentowanego i pracowitego — leniwca, hulakę i złodzieja grosza publicznego, z człowieka czystego—rozpustnika. Do tego dochodzą liczne zastępy dzieci po alkoholikach, obarczone dziedzicznie i skłonne do występku. — To też nie będziemy mogli odmówić słuszności tym, którzy wzywają naród do opamiętania. Zaiste czas wielki, aby tęsknota licznych dusz szlachetnych za zmianą opinji publicznej za odrodzeniem wewnętrznem każdego z osobna, stała się zbiorowem wołaniem i czynem. Aby atoli ukształtował się w każdym z nas doskonały chrześcijanin, myślący i żyjący zasadami Chrystusa Pana, trzeba wpierw usunąć wszystko, co wypacza charakter człowieka. Zacznijmy od usunięcia zamiłowania do kieliszka, jednej z głównych przyczyn obecnej demoralizacji. Bez tej ofiary odrodzenie moralne będzie czczą gadaniną. Rodacy! ocknijmy się ze ślepoty i bezczynności. Zaniechajmy marnotrawstwa grosza, podziśdzień z trudem wielkim zdobywanego. Zamiast biadać i narzekać, niechaj każdy zacznie od siebie, zarzucając pijackie zwyczaje. Popierajmy dążenia tych, co walcząc z alkoholizmem, dążą do moralnego odrodzenia i do gospodarczego uniezależnienia narodu.

Zarząd Główny
Polskiej Ligi Przeciwalkoholowej.

Towarzystwo Opieki nad Ociemniałymi (Warszawa ul. Polna 40).

W Zakładzie Towarzystwa w Laskach pod Warszawą.

Często zachodzą wypadki, że rodzice, kierując się nieroztropną miłością do swych dzieci kalek i nie zdając sobie sprawy z krzywdy, jaką wyrządzają dziecku pozbawieniem go opieki fachowej i nauki, nieprzechylnie odnoszą się do propozycji umieszczenia dzieci w Zakładzie. Samorządy zaś, nie kładąc odpowiedniego nacisku na opiekę nad tą kategorją kalek, ograniczają swą rolę do udzielenia informacyj. Utrudniona więc orjentacja w adresach ociemniałych dzieci, zwłaszcza dzieci w wieku przedszkolnym, których statystyki Tow. nie posiada zupełnie oraz sprzeciwy wynikłe z braku należytego porozumienia z rodziną, wytwarzają bardzo trudną i smutną sytuację. Na 4000 ociemniałych dzieci w kraju kształci się około 300, reszta zaś pozostawiona jest własnemu losowi i nędzy moralnej i materjalnej.

Towarzystwo prosi więc gorąco Księży Proboszczów poszczególnych parafij, by zechcieli poinformować jak najśpieszniej Towarzystwo o wszystkich dzieciach ociemniałych, począwszy od lat 3 do 15, znajdujących się w ich parafjach oraz by pośredniczyli porozumieniu się Towarzystwa z rodziną ociemniałego dziecka.

Zarząd Towarzystwa
Opieki nad Ociemniałymi

Rok IV. Wilno, dn. 10 stycznia 1930 r. Nr. 1.

WIADOMOŚCI
ARCHIDIECEZJALNE WILEŃSKIE

DWUTYGODNIK KAPŁAŃSKI.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:
Wilno, zaułek Bernardyński 6, m. 1.
Konto P. K. O. Nr. 80.833

Cena prenumeraty:
Rocznie . . 15 zł
Półrocznie . 8 zł
Nr. pojedyń. 80 gr

Cena ogłoszeń:
Cała strona 48 zł
Pół strony . 24 zł
1/4 strony . 12 zł
1/8 strony . 8 zł

Agnoscite quod agitis: imitamini quod tractatis. *Pont. Rom.*

DZIAŁ URZĘDOWY.

Zarządzenia Stolicy Apostolskiej.

Uwagi do Instrukcji św. Kongr. Sakram. z dn. 26 marca 1929 r. [1]).

1. Z uczuciem prawdziwej radości możemy zauważyć, z jaką żywością wzmógł się w naszych czasach obecnych kult Najśw. Sakramentu Eucharystji w odbytych we wszystkich stronach świata słynnych kongresach, mających na celu uczczenie tak przedziwnej tajemnicy, która wspaniale głosi dziwną Jezusa Chrystusa miłość dla zbawienia ludzi. „Niema środka skuteczniejszego, upominał Najwyższy Pasterz Leon XIII, do rozbudzenia dusz katolickich, aby i wiarę wyznawały czynnie, i cnoty pełniły godne imienia chrześcijańskiego, nad ożywienie i pogłębienie wśród ludu znajomości owego przedziwnego dowodu miłości, który jest związką pokoju i jedności“ (z Breve *Providentissimus Deus*, dnia 28 listopada 1897).

2. Nic więc dziwnego, że tenże Papież bardzo zachęcał, aby kongresy eucharystyczne odbywały się we wszystkich częściach świata. Do nich się stosuje Pismo, wydane przezeń d. 16 maja 1881, kiedy pierwszy międzynarodowy zjazd eucharystyczny odbywał się w Lille od dnia 28 do 30 czerwca tegoż roku, w którem to Pismie z tego powodu wyrażał radość swoją i wszystkim uczestnikom kongresu z całego serca udzielił błogosławieństwa Apostolskiego. Nadto dnia dwudziestego drugiego sierpnia tegoż roku przesłał prezesowi kongresu, który mu dawał sprawozdanie, list, w którym bardzo usilnie zachęcał do ponawiania tego rodzaju zjazdów temi słowy: „Nie ustawajcie więc, umiłowani synowie, w dziele swojem, pozyskujcie mu coraz to nowych członków, rozszerzajcie organizację, do której należycie, i starajcie się wśród wszystkich rozbudzać płomień miłości niebiańskiej, który Chrystus przyszedł rozniecić na ziemi i pragnął, by płonął przedewszystkiem przez Sakrament Eucharystji.“

[1]) Por. *Wiad. Archid. Wil.* 1929 r. str. 321 i 337.

3. Dnia 28 maja 1892 r. wysłał do wszystkich Biskupów świata encyklikę *De Sanctissima Eucharistia*, rozpoczynającą się od słów *Mirae caritatis*.

4. Najwyższy Pasterz, Pius X polecił również ogłosić ów słynny, godny wszelkiej chwały, dekret dnia 20 grudnia 1905 r., w którym zalecił wiernym codzienne przyjmowanie Najświętszej Eucharystji i podał stosowne przepisy, jak jej święcie i zbawiennie używać. Nadto 7 sierpnia r. 1910 polecił ogłosić inny dekret w sprawie wieku, w którym do pierwszej Komunji eucharystycznej dopuszczać należy chłopców i dziewczęta, zarządzający, że, skoro dojdą do lat rozeznania, czyli do rozpoczęcia używania rozumu, można i należy im udzielić Komunji swiętej.

4. Wiemy, że obydwa dekrety zatwierdzone zostały przez Najwyższego Pasterza Benedykta XV. Reskryptem Sekretarjatu z Audjencji dnia 26 czerwca 1916 r., zatytułowanym *De Eucharistica puerorum utriusque sexus communione ad mentem Summi Pontificis die 30 mensis Julii solemni ritu promovenda (Act. Ap. Sedis. t. VIII)* z okazji naznaczenia generalnej Komunji dzieci, aby zgubna wojna, groźnie całą prawie Europę niszcząca, wreszcie się skończyła i Europa mogła odetchnąć. Na miejscu tu będzie podać to zarządzenie: „Jego Świętobliwość Ojciec św. Benedykt z Opatrzności Bożej Papież XV, który jak najusilniej stara się o dokładne i całkowite zachowanie dekretów *Sacr. Tridentina Synodus* i *Quam singulari*, wydanych z zarządzenia ś. p. Poprzednika swego. Piusa X, raczył na wniosek mój, niżej podpisanego Kardynała Sekretarza Stanu, przy zbliżającej się drugiej rocznicy wielce opłakanego nieszczęścia, polecić, co następuje: — Niechaj wszyscy Biskupi Europejscy w szczególniejszy sposób się zatroszczą, aby we wszystkich kościołach i kaplicach swych diecezyj w zbliżającą się niedzielę, 30 lipca, urządzić jaknajuroczystszą Komunję świętą dziatwy według intencji Ojca św., — bez względu na jakiekolwiek inne rozporządzenia“.

6. I w końcu Papież Pius XI, miłościwie nami obecnie rządzący, w celu podniesienia czci Najśw. Sakramentu, zwołał 24 maja 1922 r. 16-ty międzynarodowy Kongres i w nim sam wziął udział. Wszystkim też dostatecznie wiadomo, co ten Papież powiedział w Allokaucji dnia 17-go grudnia ubiegłego 1928 roku o tych eucharystycznych Zgromadzeniach: „Któżby nie wiedział, jak bardzo i w jak cudowny sposób odbyte dotychczas międzynarodowe Kongresy eucharystyczne przyczyniły się do rozbudzenia między narodami wiary, pobożności i wreszcie do odnowiania życia chrześcijańskiego?“

7. Dnia zaś 20 grudnia tegoż roku, z racji rozpoczęcia 50-lecia swego kapłaństwa, osobiście w kościele św. Piotra rozdawał miłościwie Ciało Pańskie dzieciom, przystępującym do pierwszej Komunji świętej.

8. Dnia 25 lipca r. b., ku ogólnej radości, podczas składania najdobrotliwszemu Bogu dzięków za układ, zawarty pomiędzy Stolicą św. a królem włoskim, podczas owej wieści o zgodzie upragnionej pomiędzy obiema władzami, mieliśmy szczęście ujrzeć, ku wdzięcznej wszystkich a nigdy niezatartej pamięci, w wieczornych godzinach, po długim czasie, w najuroczystszej procesji Ojca św., wychodzącego z największej Bazyliki św. Piotra, otoczonego licznymi najdostojniejszymi mężami, poprzedzonego zastępami alumnów i kapłanów, niosącego

Hostję pokoju, pośród najwyższej radości nieprzeliczonego tłumu ludu, tak, że przy łagodnem powietrzu i zachodzie słońca zwolna postępującym natura sama, zdawało się, weseliła z powodu niezwykłego zdarzenia.

9. Jeśli więc cieszyć się należy wielce, że z tego rodzaju wzniecowej miłości dla Najśw. Eucharystji obfite zbiera się owoce, roztropność radzi, by zapobiegać niebezpieczeństwom nieuszanowania tak wielkiego Sakramentu. W tym celu ta św. Kongregacja Sakramentów, której powierzono urząd czuwania nad ich szafarstwem, pamiętając na przepisy czy to Kodeksu Prawa Kanonicznego, czy też Soborów, zwłaszcza Soboru Trydenckiego, w sprawie przyjmowania takiego Sakramentu, postarała się o wydanie niniejszej Instrukcji. Z jakiem bowiem uszanowaniem obchodzić się z tak wielkim Sakramentem i przyjmować Go należy, głosi Katechizm rzymski, z zarządzenia św. Soboru Trydenckiego wydany, temi sławnemi słowy: „Jak pomiędzy wszystkiemi świętemi tajemnicami, które nam Zbawiciel, Pan Nasz, jako najpewniejsze łaski narzędzia zalecił, niema żadnej, którąby z Najśw. Eucharystji Sakramentem można porównać, tak też niemożna z powodu jakiejś zbrodni większej lękać się od Boga kary, niż kiedy się z rzeczą pełną świętości, albo raczej, która świętości Twórcę i źródło zawiera, nie obchodzą wierni nabożnie i świętobliwie". (*De Eucharistiae Sacramento, caput IV*).

10. Dla nabożnego więc obchodzenia się z niebiańskim Sakramentem i świątobliwego przyjmowania Go, starała się taż św. Kongregacja najsłuszniej w niniejszej Instrukcji podać prawidła, odnoszące się i do ołtarza, na którym sprawuje się św. Ofiara, i do stołu, z którego się Eucharystję przyjmuje, i do tabernakulum, w którem przechowuje się św. Hostja, i do materji, z której powstaje, mianowicie odnośnie do chleba i wina, z których pierwszy musi być pszeniczny, drugie—z grona winnego tłoczone. Starać się więc skwapliwie należy, by w przygotowywaniu materji usunąć wszelkie niebezpieczeństwo nieważności albo nieuszanowania; podobnie i obrusy, któremi pokrywa się ołtarz, i inne przedmioty których się tam używa, całe i czyste być powinny.

11. Z tego samego powodu św. Kongregacja ustawicznie nalega na sługi ołtarza, by przy rozdzielaniu Najśw. Eucharystji wiernym oddalali niebezpieczeństwo rozsypania cząsteczek i dlatego zarządza, aby przy jej podawaniu używano pateny. Niech baczą również, aby podczas trzech dni pamiątki Męki P.N.J. Chr. postarano się o odpowiednie przechowanie Najśw. Eucharystji, czuwając nad Nią pobożnie i ze czcią należną.

12. Roztropnej pomysłowości proboszczów pozostawia się, aby w kościołach, zwłaszcza wielkich miast, ołtarz, na którym się mieści tabernakulum z Najś. Sakramentem, mogli wierni od innych ołtarzy po niewątpliwym a widocznym łatwo odróżnić znaku, a to, w celu zapobieżenia nieuszanowaniu, a zachęcali ich, by wchodząc do kościoła, należną cześć Mu oddawali.

13. Nakoniec wzywa się jak najusilniej Najprzewielebniejszych Ordynarjuszów tak świeckich jak i zakonnych oraz kapłanów zarówno świeckich, jak i zakonnych, żeby nic z tego, co tu w Instrukcji dla należnej czci Najśw. Sakramentu jest postawione, nie było opuszczonem z krzywdą dla Najśw. Tajemnicy, której wszystkie inne Sakramenta się podporządkowują. Przepisy te, aby były zastosowywane

tak, jak Ojciec św. swą powagą je zatwierdził.

D. Jorio, Sekretarz.

(*Acta Ap. Sedis.* t. 21 str. 639).

Dekret Komisji dla spraw Rosji, nadający odpusty Rosjanom.

Precibus piorum aliquod Russorum benigne annuens, Ss-mus Dominus Noster Pius, divina Providentia Papa XI, habito voto E-mi Cardinalis Maioris Poenitentiarii, referente R. P. D. Michaële d'Herbigny, Episcopo titulari Iliensi, huius Pontificiae Commissionis Relatore, in Audientia diei 17 maii currentis anni, indulgentias quae infra adnotantur, suetis conditionibus, a Russis lucrandas concedere dignatus est, scilicet:

Indulgentiam tercentorum dierum quoties piam recitaverint ad ad Dominum Jesum orationem (russice „Molitwa Jisusowa") his verbis constantem „Domine Jesu Christe, Fili Dei, miserere nobis (amen)"; russice „Gospodi Jisusie Christie, Synie Bożyj, pomiłuj nas (amin)".

Item indulgentiam tercentorum dierum quoties duodiecies uti inter Byzantinos mos est, Kyrie, eleison, russice: „Gospodi, pomiłuj", devote dixerint.

Item indulgentiam tercentorum dierum quoties in publica ecclesia vel oratorio sacras Icones D. N. I. C., B. V. Mariae nec non Sancti Titulari Ecclesiae et Sancti cuius Festum celebretur, osculis religiose venerati sint.

Mandavit insuper eadem Sanctitas sua ut supradictae gratiae praesenti Decreto publici iuris fiant.

Contrariis quibuslibet minime obstantibus.

Datum Romae, ex Secretaria Pontificiae Commissionis pro Russia, die 27 maii anno .1929.

A. Card. Sincero, Praeses.

(*Acta Ap. Sedis*, t. 21, str. 644).

Zarządzenia Ordynarjatu Arcybiskupiego.

Dekret o nowem rozgraniczeniu parafij Idołta — Leonpol.

ROMUALDUS JAŁBRZYKOWSKI
Dei et Sanctae Sedis Apostolicae gratia
ARCHIEPISCOPUS-METROPOLITA VILNENSIS
S. Th. M.

In perpetuam rei memoriam.

Incolae loci Aleksandryna et praed. Bakszy precantes Nos advenerunt, ut, propter nimiam distantiam a propria eccl. in Idołta propiori ecclescie paroec in Leonpol adscribi valerent.

Facta super statu rerum diligenti inquisitione, auditis quorum interest, Nos, ad quos spectat, ne Christifideles gregis Nobis concrediti in perceptione Sacramentorum et in adimplendis aliis religiosis officiis suis aliquod detrimentum patiantur, auctoritate Nostra ordinaria ad normam can. 1427 dicta loca Aleksandryna et praed. Bakszy ab ecclesia paroeciali Idołta seiunctum et paroeciae Leonpol adscriptum esse declaramus et statuimus.

Datum Vilnae ex aedibus Curiae Metropolitanae Vilnensis, die 13 m. Decembris 1929 a. N. 5272.

† *R. Jałbrzykowski*
Archiepiscopus-Metropolita.

A. Sawicki
Curiae Cancellarius.

Dekret o rozgraniczeniu parafij Idołta — Druja.

ROMUALDUS JAŁBRZYKOWSKI
Dei et Sanctae Sedis Apostolicae gratia
ARCHIEPISCOPUS-METROPOLITA VILNENSIS
S. Th. M.

In perpetuam rei memoriam.

Cum fines paroeciae Idołtensis ex parte paroeciae Drujensis strictae in decreto erectionis illius paroeciae Idołtensis die 13. III. 1919 an. sub n-ro 499 dato definitae non sint, ne inde in futuro dissensiones oriantur, facta per Adm. Rev. D-num

Ildefonsum Bobicz, vicarium foraneum Miorensem, diligenti super statu rerum inquisitione, omnibusuqe rite perpensis, auctoritate Nostra ordinaria paroeciam Idołtensem ex parrte par. Drujensis via, quae audit „linea gallica“ (linja francuska), cursum a Surowszczyzna versus Trybuchy tenente contineri decrevimus et statuimus,

Itaque loca a sinistris dictae viae posita ad paroeciam Idołtensem, a dextris vero — ad par. Drujensem pertinere volumus et declaramus.

Quorum in fidem etc.

Datum Vilnae ex aedibus Nostrae Curiae Metropolitanae die 13 Decembris 1929 an. N. 5273.

† R. Jałbrzykowski
Archiepiscopus Metropolita

A Sawicki
Curiae Cancellarius.

W sprawie trzeźwości.

ARCYBISKUP-METROPOLITA WILEŃSKI.
Wilno, dn. 23-XII 1929. № 5454.

Do WW. XX. Proboszczów Archidiecezji Wileńskiej.

Podając [1]) do wiadomości odezwę Zarządu Głównego Katolickiego Związku Abstynentów, zarządzamy:

1) aby w dniu M. B. Gromnicznej, lub w niedzielę następną było wygłoszone kazanie o trzeźwości;

2) aby w organizacjach katolickich były wygłoszone odpowiednie wykłady, oraz

3) aby w te dni była zebrana w kościołach składka na walkę z pijaństwem i propagandę trzeźwości [2]).

Składki w czasie najbliższym mają być przesłane do Kurji.

† R. Jałbrzykowski
Arcybiskup - Metropolita.

[1]) Na okładce.
[2]) Sekretarjat prasowy *(Wilno, Zamkowa 8)* posiada wszelkie druki potrzebne do zakładania Tow. Trzeźwości. *P. R.*

Świadectwa metryczne.

KURJA METROPOLITALNA WILEŃSKA
Wilno, dn. 27. XII. 1929 r. № 5522.

Do WW. XX. Proboszczów Archidiecezji Wileńskiej.

W celu ujednostajnienia formy świadectw metrycznych (chrztu, zgonu, ślubu), Kurja wydała odnośne blankiety-druki, które są do nabycia w Kurji po 3 gr. sztuka.

X. A. Sawicki
Kanclerz Kurji.

ZARZĄDZENIA PRAWNO-PAŃSTWOWE.

W sprawie opodatkowania duchowieństwa rzym.-kat. na rzecz związków komunalnych.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Nr. SF. 5191/2. Warszawa, dnia 3 sierpnia 1929 r. Okólnik Nr. 161.

Do wszystkich PP. Wojewodów
(z wyjątkiem P. Wojewody Śląskiego).

Art. XV Konkordatu pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzeczpospolitą Polską (Dz. U. R. P. z r. 1925 Nr. 72, poz. 501) postanawia, że „duchowni, ich majątek oraz majątek osób prawnych, kościelnych i zakonnych podlegać będą opodatkowaniu narówni z osobami i majątkiem obywateli Rzeczypospolitej, oraz osób prawnych świeckich, z wyjątkiem wszakże budynków, poświęconych służbie bożej, seminarjów duchownych, domów przygotowawczych dla zakonników i zakonnic, składających śluby ubóstwa, oraz dóbr i praw majątkowych, których dochody są przeznaczone na cele kultu religijnego i nie przyczyniają się do dochodów osobistych beneficjarjuszów. Pomieszczenia Biskupów i duchowieństwa parafjalnego, oraz ich lokale urzędowe, będą traktowane przez Skarb Państwa narówni z pomieszczeniami urzędowemi funkcjonarjuszów i lokalami instytucyj państwowych“.

Z szeregu skarg, wnoszonych do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych przez duchowieństwo rzymsko - katolickie, wynika, iż niektóre związki komunalne przytoczone wyżej postanowienia art. XV Konkordatu rozumieją w ten sposób, że daje on podstawę

do opodatkowania majątku duchowieństwa rzym.-kat. oraz majątku kościelnych osób prawnych w szerszym rozmiarze, aniżeli na to pozwalają dotychczasowe odnośne ustawy podatkowe.

W związku z powyższem, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu, wyjaśnia, że Konkordat, regulujący wzajemny stosunek kościoła rzymsko-katol. i Rzeczypospolitej Polskiej, stworzył wprawdzie podstawy do zmian w dziedzinie opodatkowania duchowieństwa rzym.-kat. i osób prawnych tegoż kościoła i na tej podstawie mogą być przez Ciała Ustawodawcze wprowadzone odpowiednie zmiany w poszczególnych ustawach podatkowych, że jednakże art. XV Konkordatu, sam przez się, nie daje podstawy do wprowadzenia jakiegokolwiek podatku przez związki komunalne lub zmiany zasad i wysokości wymiaru obowiązujących obecnie podatków. O ile zatem duchowieństwo rzymsko-katol., względnie osoby prawne kościoła rzymsko-katol. oraz ich majątek, w myśl obecnie obowiązujących ustaw podatkowych korzystają ze zwolnień lub ulg podatkowych, to zwolnienia te i ulgi pozostają w mocy tak długo, póki dotyczące ustawy podatkowe nie zostaną w tym względzie odpowiednio zmienione.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nadmienia przytem, że zmiany, do których dokonania daje podstawę art. XV Konkordatu nie zostały przeprowadzone dotychczas dlatego, iż sprawa ta wiąże się ze sprawą uregulowania stosunku Państwa do innych wyznań, których własność korzysta również ze zwolnień podatkowych; przed uregulowaniem więc stosunku Państwa do innych wyznań, sprawa niniejsza nie może być załatwiona, gdyż nie można postawić kościoła rzym.-katol. w położeniu gorszem, niż są inne wyznania w Polsce.

O powyższem zechcą pp. Wojewodowie powiadomić zarządy wszystkich związków komunalnych na obszarze podległych Im Województw.

za Dyrektora Departamentu
(—) *Windykiewicz*
Naczelnik Wydziału.

Uznanie dyplomów Atheneum w Rzymie.

Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Warszawa, dnia 1. VIII. 1929 r. N. IV SW. - 5638/29.

Do
Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Ministerstwo oznajmia, że studja teologiczne w Atheneum przy Seminarjum Papieskiem w Rzymie można uważać za wyższe narówni z ukończonemi studjami teologicznemi w Polsce, jednak stopnie doktorskie uzyskane w Atheneum wymagają nostryfikacji przez jeden z wydziałów teologicznych Uniwersytetów.

Absolwentom Atheneum przysługuje prawo nauczania w szkołach średnich i powszechnych z zachowaniem przepisów rozporządzenia Ministerstwa W. R. i O. P. z dnia 24 marca 1925 r. (Dz. U. Rz. Nr. 36, poz. 246).

W. Suchodolski
Dyrektor Departamentu.

DZIAŁ NIEURZĘDOWY.

PROTOKÓŁ
Walnego Zebrania Związku Kapłanów „UNITAS" w Wilnie
z dn. 20 listopada 1929.

Zebranie odbyło się w sali Domu Chrześcijańskiego w Wilnie o godz. 11.

Obecnych było członków i przedstawicieli dekanalnych 45 osób. Zebranie zagaił ks. kan. K. Lubianiec, prezes Związku, witając zebranych członków, oraz wyrażając życzenie, aby obrady, poświęcone sprawom jedności kapłańskiej i wspólnym sprawom zawodowym, wydały pożądany rezultat. Z ramienia J. E. Arcybiskupa - Metropolity na zebranie przybył ks. prałat Sawicki. Na przewodniczącego Zebrania powo-

łano jednogłośnie ks. prałata A. Sawickiego, na asesorów księży dziekanów: A. Jaroszewicza, J. Sawickiego, na sekretarzy księży dziek.: A. Śnieżko - Błockiego, P. Piekarskiego.

Porządek dzienny, poza wstępnemi częściami formalnemi, zawierał następujące punkty: 1) Sprawozdanie z działalności Związku, 2) Sprawozdanie Kasowe, 3) Protokół Komisji Rewizyjnej, 4) Propozycja Księży Prefektów, 5) Wolne wnioski.

Na wstępie obrad uczczono pamięć zmarłych członków ś. p. ks. St. Bobela, proboszcza duniłowickiego, ks. Stanisława Hryniewskiego, prob. w Lacku, i ks. Bronisława Sarosieka, prob. w Rzeszy.

Sprawozdanie z działalności Związku zreferował ks. kan. L. Żebrowski.

W tem sprawozdaniu zostały omówione: działalność Zarządu za ubiegły rok sprawozdawczy, stan liczebny organizacji, wreszcie wykonanie zleceń, poruczonych Zarządowi na ostatniem Walnem Zebraniu Członków Związku w dn. 12.IV 1928 r. Do tych zleceń należały: uruchomienie Sekcji Zapomogowej, nabycie domu kuracyjnego w Druskienikach, prowadzenie domu dla księży t. zw. „Betanji“, urządzenie kursu duszpasterskiego dla ogółu kapłanów archidiecezji.

Agendy akcji zapomogowej dla kapłanów archidiecezji zostały już przekazane Sekcji Zapomogowej przez Kurję Metropolitalną i są nadal prowadzone od 1. X. 1928 r. Konkretnie wyrażają się w udzielaniu zapomóg doraźnych dla 3-ch księży emerytów w gotówce, oraz w stałem utrzymaniu 5 księży, niezdolnych do pracy parafjalnej w „Betanji“.

Kupno domu kuracyjnego w Druskienikach Zarząd zostawia i i nadal kwestją otwartą.

Kurs duszpasterski nie został uskuteczniony, mimo zabiegów Zarządu z powodów od niego niezależnych; zaproszeni przez Zarząd prelegenci, nie mogli przyjąć wyznaczonego im terminu. Zarząd ma nadzieję doprowadzić kurs do skutku w r. 1930.

Z domu t. zw. „Betanja“ korzystało 5 księży demerytów. Wobec tego, że w „Betanji“ mieszkają świeckie osoby, gmach zaś jest duży, Zarząd w sprawozdaniu wysuwa kwestję, czy utrzymywać nadal „Betanję“, wreszcie porusza sprawę, żywo obchodzącą ogół kapłanów, nabycia hotelu dla księży, względnie urządzenia hotelu w „Betanji“.

Zebranie przyjęło do wiadomości powyższe sprawozdanie Zarządu, oraz, na wniosek Prezydjum, uchwaliło, aby dyskusja nad sprawozdaniem Zarządu odbyła się po odczytaniu sprawozdania kasowego i protokółu Komisji Rewizyjnej.

Sprawozdanie kasowe Związku odczytał skarbnik, ks. kan. J. Songin. Stan Kasy za ubiegły rok przedstawiał się jak następuje:

Wpływy (wpisowe, składki członkowskie i inne dochody) —
w sumie . . 2.621 zł. 97 gr.
wydatki . . 2.032 zł. 05 „

Pozostało na 1.XI.1929 r. 599 zł. 92 gr.

Stan Kasy Sekcji Zapomogowej przedstawia się jak następuje:

Wpływy od 1. XI. 1928 r. do 1. XI 1929 r. w sumie . . 33.785.09 gr.
wydatki . . 31.133.18 „

Pozostało na 1. XI. 1929 r. 2.651.91 gr.

Osobną pozycję w sprawozdaniu kasowem stanowiła administracja domu przy ulicy Święciańskiej (pod Zarządem Związku „Unitas“). Dochód za r. 1929 wynosił zł. 1.170.

Rozchód . 2.423 zł. 09 gr.
Deficyt . 736 zł. 98 gr.

Niedobór ten powstał wskutek niezbędnych nakładów na konserwację domu. W przyszłości zostanie pokryty z dochodu za komorne.

Sprawozdanie z prowadzenia i gospodarki „Betanji“ złożył ks. kan. K. Lubianiec. Ogólny dochód za ub. r. wynosił 19.237 zł. 14 gr.
Rozchód . 19.308 zł. 89 „
Niedobór . 71 zł. 14 gr.

Protokół Komisji Rewizyjnej odczytał ks. kan. Sawicki, wraz z odnośnemi uwagami i postulatami na przyszłość. Wyjaśnień w sprawie prowadzenia rachunkowości Związku udzielał ks. kan. J. Songin.

Po wysłuchaniu tych wyjaśnień Zebranie Walne, na wniosek Członka Komisji Rewizyjnej, ks. kan. A. Chodyko, przyjęło sprawozdanie Kasowe do wiadomości zatwierdzającej i udzieliło Zarządowi absolutorjum.

Na tle omawianych w sprawozdaniu spraw wyłoniła się obszerna dyskusja, w której zabierali głos: ks. W. Sarosiek—w sprawie kwalifikowania emerytów, pobierających zapomogi, ks. M. Burak—w sprawie pozycyj kasowych, ks. A. Śnieżno-Błocki—w sprawie zawiadamiania wcześniejszego księży na prowincji o terminie Walnego Zebrania, ks. kan. H. Bojaruniec—w sprawie *Wiadomości Archidiecezjalnych*, oraz w sprawie domu kuracyjnego w Druskienikach, apelując do Zarządu o przedłożenie konkretnego projektu, ks. K. Rodziewicz—w sprawie upoważnienia Zarządu do definitywnego załatwiania spraw mniejszej wagi, ks. J. Marcinkiewicz i ks. K. Malukiewicz—w sprawie korzystania z pobytu w „Betanji“ księży demerytów, oraz w sprawie hotelu dla księży, ks. kan. A. Kuryłłowicz i ks. dziek. P. Piekarski—w sprawie ustalenia wysokości sum, przeznaczanych nadal na księży demerytów.

Wyjaśnień udzielali Członkowie Zarządu; w sprawie zaś urządzenia hotelu dla księży w lokalu b. hotelu Krakowskiego—ks. prałat A. Sawicki.

W dyskusji ustalono: 1) że „Betanję“ należy zatrzymać i nadal jako własność Związku, 2) dążyć do tego, aby „Betanja“ była domem wypoczynkowym tylko dla księży emerytów i potrzebujących wypoczynku (świeccy, zamieszkujący tam, mają być izolowani), 3) poczynić starania u J. E. Arcybiskupa-Metropolity, aby dla przyjezdnych księży z prowincji został urządzony hotel, utrzymywany przez troskliwą rodzinę katolicką lub zgromadzenie zakonne, 4) utrzymanie ks. ks. demerytów, uważać tylko jako doraźne zapomogi, na udzielenie których upoważniono Zarząd Związku jedynie w razie konieczności, 5) projekt urządzenia kursu duszpasterskiego, zrealizować możliwie najprędzej, jednakże w czasie najdogodniejszym dla księży z prowincji (m. lipiec, sierpień). 6) Zaaprobowano wniosek Zarządu w sprawie propozycji księży Prefektów o wejściu ich, jako członków, do Sekcji zapomogowej: mogą być przyjmowani, o ile uiszczą składkę, wynoszącą 5 zł. (ze strony księży Prefektów proponowano tylko 2 zł).

Zebranie skończyło się o godzinie 14-ej.

Zgodność z oryginałem stwierdza się.—Dn. 31 grudnia 1929 roku Nr. 151. — *X. L. Zebrowski,* Sekretarz Związku.

Dział porad.

Zapowiedzie przedślubne i ceremonje przy zawieraniu ślubu.

Pyt. — Proszę uprzejmie o odpowiedź na następujące pytania:

1. Sąsiedzi, przybywając na „fest“, -przy

padający w niedzielę, proszą nieraz kaznodzieję, by po kazaniu odczytał zapowiedzie przedślubne ich parafjan, którzy w tej parafji nie posiadają ani nawet quasidomicilium. Czy ten zwyczaj, zresztą dość rozpowszechniony, może być tolerowany wobec przepisów can. 1023 i 1024?

2. Ceremonje przy udzielaniu Sakramentu małżeństwa, zawarte w Rytuale, inaczej są interpretowane i rozumiane w naszej archidiecezji, aniżeli w innych diecezjach Rzeczypospolitej.

Tam celebrans, po odśpiewaniu oracji, staje przy ołtarzu, nowożeńcy zaś klękają na najwyższym stopniu; w tej postawie dokonuje się cały akt ślubu. W Rytuale czytamy: „ad Altare sponsis genua flectentibus".

U nas odbywa się cała ceremonja wprawdzie u stóp ołtarza, ale przy specjalnie przybranym stoliku, który nazwałbym mensa nuptialis, czy pulpitum matrimoniale. Rytuał jednak o czemś podobnem nic nie wspomina. Dalej, u nas nowożeńcy stojąc odpowiadają na zadawane pytania, potem dopiero klękają. Rytuał mówi li tylko o klęczeniu nowożeńców.

Czy obecnie, wobec obowiązku stosowania się do Rytuału nowego, zwyczaj dawny znieść, czy nie?

X. P. Br.

Odp. — Każda niemal diecezja ma wiele swoich partykularnych zwyczajów, i o ile te zwyczaje dają się prawnie uzasadnić, mogą być zachowane i mają moc prawną.

Żeby zaś zwyczaj był prawnym, pomiędzy innemi warunkami, wymaganem jest, żeby był *racjonalny*. Jedno i drugie pytanie o tę, właśnie, racjonalność zwyczaju potrąca.

1-o Prawo kanoniczne co do głoszenia zapowiedzi przepisuje kilka warunków, z których trzy należy mieć na względzie przy odpowiedzi na pierwsze pytanie: 1) Zapowiedzie przedślubne powinien głosić proboszcz właściwy (kan. 1023 § 1), lub jego prawny zastępca, 2) w kościele i 3 w niedziele lub święta obowiązujące w czasie głównej Mszy św. lub innego nabożeństwa, np. Nieszporów, na które zazwyczaj przybywa więcej wiernych (kan. 1024).

Przepis, nakazujący głosić zapowiedzie proboszczowi właściwemu (parochus proprius), wyraźnie wskazuje na to, że one muszą być głoszone na terytorjum jego jurysdykcji, czyli w granicach parafji z jednej strony, z drugiej zaś — osoby, których zapowiedzie się głoszą, mają podlegać jurysdykcji tego proboszcza. Można wygłosić zapowiedzie nie w kościele parafjalnym, lecz w kaplicy publicznej, znajdującej się na terytorjum parafji, o ile się w niej odprawiają nabożeństwa parafjalne, w których wierni licznie biorą udział; jak słusznie bowiem mówi ks. Grabowski [1]), „Prawodawcy idzie raczej o mnogośc wiernych, aniżeli o miejsce". Mnogość ta jednak nie może być brana przypadkowo, lecz celowo: muszą to być osoby, które przypuszczalnie znają mających się pobrać.

Dwa następne warunki przy głoszeniu zapowiedzi też ową mnogość mają na względzie, lecz znowu nie przygodną, lecz jakgdyby pewien dobór osób: przypuszcza się bowiem, że „inter Missarum sollemnia, aut inter alia divina officia ad quae populus frequens accedat" (kan. 1024), gdy „parochus proprius" ma głosić zapowiedzie, są obecni parafjanie miejscowi.

Wobec powyższego, głoszenie zapowiedzi swoich parafjan na odpuście u sąsiada nie odpowiada wymaganiom prawa, jest bezcelowem, bo zgromadzeni na odpust najprawdopodobniej w znacznej większości nupturjantów nie znają i o nich może nawet nie słyszeli, a wobec tego jest ono *nieracjonalnem* i nie mogło nabrać charakteru prawnego zwyczaju.

Tylko w tym wypadku chyba mógłby proboszcz wygłosić zapowiedzie swoich parafjan u sąsiada, gdyby miał pewność, że większość jego parafjan, uczęszczających zazwyczaj do kościoła parafjalnego na Sumę, jest na odpuście u sąsiada. Lecz tę pewność mieć trudno.

2. Ceremonje przy zawieraniu ślubu, jak to każdemu wiadomo, nie są ujęte w jakieś stałe i jednostajne dla całego Kościoła przepisy. Rytuał Rzymski, który, zdawałoby się, powinien być normą postępowania

---

[1]) *Prawo Kanoniczne*. 84.

dla wszystkich, ma całkiem odmienne od naszego ceremonje i tekst, nawet co do istotnych części obrzędu. Na tę dowolność zezwala jak Rytuał, tak też i Prawo Kanoniczne (kan. 1100). Jeszcze w roku 1928 omawialiśmy w *Wiad. Archid. Wil.* (str. 168) szczegółowo sprawę ceremonij przy zawieraniu małżeństwa, z punktu nadania im pewnej uroczystości. Szczegóły, tam podane, staraliśmy się in necessariis uzgodnić z przepisami naszego i Rzymskiego Rytuału.

Nasz Rytuał nie przepisuje tego, żeby „po odśpiewaniu oracji“ (widocznie: *Deus, qui corda*) nupturjenci klękali na najwyższym stopniu, bo to wszak nie jest miejsce dla osób świeckich. I przy benedykcji w czasie Mszy nupturjenci też nie klękają in suppedaneo, a tylko podchodzą bliżej do ołtarza [1]). Słowa zaś: „ad altare sponsis genua flectentibus“ stosują się tylko do śpiewania Hymnu, bo się mówi: „Sacerdos genuflexus, sponsis itam genua flectentibus“. „Ad altare” w tym wypadku nie oznacza suppedaneum. Jeżeli gdzieś jest zwyczaj klękania nie suppedaneo, jest to abusus.

W całym obrzędzie ślubu, według naszego Rytuału, niema wcale mowy o staniu lub klęczeniu; to jednak na werset: *Confirma hoc Deus* i t. d. oraz orację: *Respice, quaesumus* jak również *benedictio nuptialis*, per analogiam z innemi obrzędami, należałoby, aby nupturjenci klęczeli.

Rytuał Rzymski [2]) w przepisach wstępnych do „Ritus celebrandi matrimonii sacramentum” podaje, że „parochus ... virum et mulierem ante altare genuflexos... de consensu in Matrimonium interroget“. Widocznie stąd pochodzi to klęczenie i w niektórych diecezjach u nas; lecz najprzód—nie in suppedaneo, bo „ante altare“, a powtóre ceremonje tam są całkiem inne, które natychmiast po pytaniach wymagają klęczenia.

W archidiecezji wileńskiej zwyczaj klęczenia przy pytaniach i przysiędze małżeńskiej nie przyjął się bez żadnej szkody dla całości obrzędu. A ponieważ Rytuał nasz, jak widzieliśmy, też nic nie przepisuje, zwyczaj dotychczasowy może być całkiem zachowany.

Stawianie specjalnego stolika u stóp ołtarza jest chyba tylko bardzo partykularnym zwyczajem pewnych okolic. W wielu parafjach archidiecezji wileńskiej na uroczystsze śluby stawiają zwykle klęczniki. Stolik widocznie zamienia klęcznik, a może nawet jest zapożyczonym z obrządku wschodniego „analojem“. Zasadniczo klęczniki w kościele specjalnie się stawiają tylko dla dygnitarzy duchownych i świeckich. Dla nowożeńców prawo liturgiczne ich nie przewiduje, lecz i nie zabrania.

X. A. N.

1) De Herdt. *S. Lit. Praxis.* t. III. n. 281, 3°.
2) Tit. VII, Cap. I.

ARCHIDIOECESANA.

Wilno, dnia 7 stycznia 1930.

Rozpoczynamy nowy rok. Jeszcze, spotykając swoich przyjaciół, składamy życzenia noworoczne.

Przeglądając niegdyś stare Rybrycele po jakimś nieznanym kapłanie, na wielu z nich znalazłem: *Dignare, Domine, anno isto sine peccato nos custodire.* Na kilku zaś był taki: *O Domine, quia ego servus tuus, ego servus tuus, et filius ancillae tuae.*

Zestawienie tych tekstów daje najlepszy temat do życzeń noworocznych.

Czegóż więcej może życzyć sobie kapłan na ten przyszły rok, jak nie tych dwuch rzeczy, aby go Bóg zachował od grzechu i aby utrzymywał w poczuciu wiernej swojej służby.

Na tyle niebezpieczeństw naraża nas życie, tyle złych okazyj stawia na naszej drodze świat, szatan i nasza własna nędza, a nawet i nasze święte powołanie, że tylko łasce Bożej nadzwyczajnej zawdzięczamy jakie takie wytrwanie.

Właściciel owych Rubrycel rozumiał to doskonale i dlatego na wstępie do nowego roku wypisywał sobie to pełne ufności wezwanie do Boga: *Dignare, Domine, anno isto sine peccato nos custodire.*

O, gdybyśmy o tem pamiętali ustawicznie, a odmawiając niemal codzień *Te Deum*, wołali z Kościołem: *Dignare, Domine, die*

isto sine peccato nos custodire i łączyli je z codziennie również powtarzaną modlitwą: *Fac me tuis semper inhaerere mandatis et a te nunquam separari permittas*, czyniąc to z całą świadomością swej wielkiej nędzy z jednej strony, a wielkiej potrzeby świętości kapłańskiej z drugiej, ileżbyśmy się uchronili złud, uniknęli większych lub mniejszych błędów i upadków, jakbyśmy się statecznie przyczynili do prawdziwej Akcji Katolickiej, której celem jest życie nadprzyrodzone dusz ludzkich!

Dlatego, żeby to życie podtrzymywać lub przywracać tam, gdzie ono słabnie lub zamarło, trzeba je mieć w sobie. Żeby utrzymywać łączność pomiędzy ludźmi a Chrystusem, niewolno jej zrywać w sobie: *et a te nunquam separari permittas.*

Dlatego to naszem kapłańskiem życzeniem, które i sobie i innym współkapłanom składać powinniśmy, nie inne być powinno, jak tylko to: *Dignare, Domine, anno isto sine peccato nos custodire*; *sine peccato* — przeciw Bogu, *sine peccato* — przeciw bliźnim, sine *peccato* — przeciw współbraci w kapłaństwie, *sine peccato* — przeciw sobie samym, *sine peccato* — przeciw naszym obowiązkom kapłańskim — przeciw obowiązkom świętości — przeciw obowiązkom obywatelskim i społecznym i t. d.

Wierzymy, że łaska Boża wszystko może z nami uczynić. Od niej zależy całe nasze życie nadprzyrodzone. Lecz wiele też waży nasz osobisty wysiłek, do którego potrzebne jest wytworzenie odpowiednich warunków. Na pierwszem zaś miejscu—powinniśmy sami stanąć na właściwem stanowisku.

Obecnie ponad całym światem unosi się hasło wolności, która się, niestety, przeradza w swawolę. Tam, gdzie ona szybko doszła do zenitu, jak np. w Rosji, następuje przeciwko niej brutalna przemoc i i nowa niewola. W Rosji, pod rządami marksowego socjalizmu, wszak znikła wszelka wolność; chociaż o wolności głośno się rozprawia, to jednak każdemu wiadomo, że tam pozostała tylko jedna wolność — czynienia źle, wolność występku i zbrodni.

Dlatego, żeby mieć wolność Synów Bożych, trzeba najprzód *inhaerere mandatis* Dei, trzeba *tkwić w przykazaniach* Bożych; a stąd zrodzi się poczucie, że jesteśmy sługami Bożemi, a nie samowolnemi panami wszystkiego: *O Domine, quia ego servus tuus; ego servus tuus, et filius ancillae tuae.*

Należy wyrobić w sobie silne poczucie służby Bożej i zależności od woli wyższej i od woli tych, których postawił Pan, *aby pasterzowali Kościołowi Bożemu.* W poczuciu zależności od rządów Bożych i hierarchicznej spoistości tkwi sekret naszej siły, jak również jedna z podstaw naszego własnego postępu duchowego. Śmiało wtedy będziemy powtarzali słowa psalmu: „*Vide quoniam mandata tua dilexi, Domine, in misericordia tua vivifica me*" [1]).

Z temi życzeniami stajemy do pracy w tym nowym roku dla naszego wspólnego, pro nostro modulo, dobra. *Red.*

Sprostowanie. — W ostatnim numerze ub. roku błędnie podaliśmy, za streszczeniem oficjalnem przemówienia Arcypasterza na zjeździe Księży Dziekanów dn. 10.XII. ub. r., że statystyka przyłączonych do Kościoła i odpadłych odeń winna być podana do 2-go lutego. JE. Ks. Arcybiskup przypomina, że należy ją podać do 16-go stycznia.

Opłatek u JE. Ks. Arcybiskpa-Metropolity. — W wigilję Bożego Narodzenia, w południu, odbyło się tradycyjne przełamanie się opłatkiem w tak zwanym pałacu arcybiskupim Przytem JE ks. Arcybiskup - Metropolita w krótkich słowach wyraził życzenia na najbliższą przyszłość w naszych pracach kapłańskich dla chwały Bożej i dobra społeczeństwa. W uroczystości wzięli udział wszyscy księża miasta Wilna.

Nowy Rok. — Za przykładem lat poprzednich w Wigilję Nowego Roku w Bazylice Metropolitalnej na Nieszporach o g. 5 wiecz. rozpoczęła się adoracja N. Sakramentu i trwała do północy. O samej północy odbyła sie uroczysta Msza św., celebrowana przez JE. Księdza Arcybiskupa-

[1]) 118, 159.

Metropolitę. Na Mszy św. byli przedstawiciele władz cywilnych, wojskowych i samorządowych, władze uniwersyteckie oraz przedstawiciele instytucyj społecznych. — W dzień Nowego Roku adoracja Najśw. Sakramentu rozpoczęła się o g. 6 zrana i trwała do II Nieszporów. Sumę tego dnia celebrował JE. Ks. Biskup Władysław Bandurski.

„Unitas". — W końcu r. ub., po Walnem Zebraniu, Zarząd miał dwa posiedzenia: 20 listopada i 18 grudnia. Na pierwszem była omawiana sprawa realizacji uchwał Walnego Zebrania oraz prowadzenia rachunkowości. Nadto Redakcja *Wiad. Archid. Wileńsk.*, wobec tego, że Walne Zebranie z dn. 20 listopada 1929 r. przeszło nad uchwałą Walnego Zebrania z dnia 12 kwietnia 1928 r. przejęcia „*Wiadomości*", jako wydawnictwa Związku „Unitas", do porządku dziennego, złożyła oświadczenie, iż zwalnia Związek ze wszelkich w tym kierunku wzajemnych zobowiązań.—Na jednem i drugiem posiedzeniu były omawiane sprawy gospodarcze, przyznanie zapomóg dla księży niezdolnych do pracy oraz wysłania ks. J. Glińskiego na kurację do Zakładu w Kocborowie na Pomorzu.

Święcenia. — W dn. 20, 21 i 22 u. r. JE. Arcybiskup-Metropolita udzielił tonsury i 4 mniejszych święceń alumnom Seminarjum Metropolitalnego. Święcenia otrzymali następujący alumni z II kursu teologicznego: Godlewski Edward, Mirowski Edmund i Olear Robert-Andrzej; z I kursu teologicznego: Baniewicz Kazimierz, Burlingis Piotr, Chrabąszcz Jan, Gołubicki Leon, Indan-Pykna Antoni, Józefowicz Bogdan, Król Józef, Kudzinowski Czesław, Kulikowski Czesław, Linkiewicz Leon, Malinowski Józef, Matusewicz Stanisław, Miller Henryk-Tadeusz, Mroczkowski Lucjan, Opiatowski Henryk, Piereświet-Sołtan Lucjan, Ratkiewicz Stanisław, Radziszewski Kazimierz, Roślewski Kazimierz, Stawiarski Adam, Szydłowski Jan, Wysiadłowski Stanisław i Zabielski Antoni.

Seminarjum Metropolitalne. — Ferje świąteczne trwały w Seminarjum Metropolitalnem od 19 grudnia ub. r. do 8 stycznia b. r. Wykłady rozpoczęły się 9 stycznia b. r. Ilość alumnów w II trymestrze obecnego roku akademickiego przedstawia się następująco. Ogólna liczba alumnów-studentów wydziału teologicznego U. S. B. na wszystkich kursach wynosi 132: na I kursie—33, na II—27, na III—26, na IV—26 i na V—20; VI kurs w tym roku akadamickim wakuje. Alumnów, mających święcenia, jest 63, w tem 6 diakonów; pozostali mają 4 miejsce święcenia.—Oprócz organizacyj i kółek na terenie seminaryjnym, o których była wzmianka w *Wiad. Archid. Wil.*, należy zaznaczyć, że od 1 grudnia ub. r. wychodzi pisemko alumnów Seminarjum p. t. *Dzwonek Seminaryjny*. Redaktorem pisemka jest al. J. Eliasz, wydawcą al. A. Zonn. *J. R.*

Przypomnienie. — Każdy z księży archidiecezji naszej należy zazwyczaj do kilku różnorodnych Stowarzyszeń. Zarządy tych Stowarzyszeń niniejszem przypominają swoim Członkom o potrzebie wniesienia składek jak za rok ubiegły, tak również za bieżący. Dotyczy to zwłaszcza Stowarzyszeń misyjnych, jak np. „Związku Mis. Kleru", „Mis. Wewn.", jak również „Pro Pontifice et Ecclesia", „Unitas" i inne. Niezbędne to jest nietylko ze względu na potrzebę uregulowania rachunków za czas ubiegły, lecz i z tego względu, że nieopłacanie składek w wielu instytucjach tego rodzaju pozbawia przywilejów członkowskich, o czem należy pamiętać zwłaszcza przy sprawowaniu urzędu duszpasterskiego.

Wizytacja instytucyj religijno-społecznych parafji antokolskiej śww. App. Piotra i Pawła w Wilnie. — Dnia 6 stycznia r. b. JE. Ksiądz Arcybiskup-Metropolita Wileński odbył wizytację instytucyj religijno-społecznych na Antokolu. Arcypasterz przybył o godz. 3 popoł. na probostwo, gdzie byli zebrani przedstawiciele wszystkich istniejących w parafji instytucyj o charakterze religijnym i społecznym. Dostojnego Gościa przywitał ks. kan. Tadeusz Zawadzki, prob. antokolski, przemówieniem, w którem zaznaczył, że parafja miejscowa, na głos Ojca św., jeszcze przed wojną rozpoczęła pracę organizacyjną w kierun-

ku chrześcijańsko-demokratycznym. Chociaż te organizacje nie miały charkteru ściśle religijnego, to jednak służąc specjalnie ludności chrześcijańskiej, odciągały ją od szkodliwych wpływów obcych, poddając wpływom ideologji chrześcijańskiej, a jednocześnie wskazywały jej drogi do poprawy bytu pod względem gospodarczym, zachęcając ludność do handlu i przemysłu. Organizacje te przyczyniły się do wyszkolenia ludności w sprawach życia zbiorowego i dlatego przy wyborach do Ciał Ustawodawczych ludność głosowała za listami, dającemi gwarancję poszanowania skarbów religijno - narodowych. Obecnie cały wysiłek skierowany jest do wytworzenia podstaw dla Ligi Katolickiej. — Po przemówieniu złożyły sprawozdania: Koło oświaty pozaszkolnej im. ks. P. Skargi, III Konf. św. Wincentego a Paulo, Kooperatywa spożywcza „Mrówka", Kongr. III Zak. św Franciszka, Bank Spółdzielczy na Antokolu Związek Niewiast Katolickich i Związek Młodzieży Żeńskiej. Po zakończeniu sprawozdań zabrał głos J.E.Ks. Arcyb. zachęcając do założenia Związku Mężów Katolickich, wyjaśnił zadania Ligi Katolickiej, wskazał na potrzebę założenia na Antokolu taniej kuchni dla młodzieży ze Szkoły Technicznej. Odpowiadając na sprawozdania, zachęcał do zwiększenia kapitału zakładowego instytucyj gospodarczych, jak i do bardziej energicznej pracy wogóle. Kończąc przemówienie udzielił błogosławieństwa arcypasterskiego i o g. 5 wiecz. opuścił zebranie.

Dostarczanie informacyj o parafjalnych Ligach Katolickich. — Z korespondencyj do pism Sekretarjat Gen. Ligi Katolickiej niejednokrotnie dowiaduje się o istnieniu Ligi Katolickiej w miejscowości, skąd pochodzi korespondencja. Tymczasem w Sekretarjacie brak jakichkolwiek wiadomości. Wobec zaś konieczności zachowania ścisłego kontaktu i jednolitości organizacyjnej z centralą Ligi Kstolickiej i wobec konieczności dokonania rejestracji poszczególnych Lig parafjalnych, by móc prawnie działać, Sekretarjat Gen. Archid. Ligi Kat. w Wilnie zwraca się do PP. Księży Proboszczów z uprzejmą prośbą o łaskawe nadsyłanie wymaganych przez Instrukcję informacyj, które niezbędne są przy rejestracji Lig parafjalnych w odnośnych Starostwach. Od tej rejestracji zależy również prawne istnienie i działalność poszczególnych stowarzyszeń osób dorosłych, o powstaniu których również należy, zgodnie z Instrukcją, informować Sekretarjat Generalny.

Sekr. Gen.

Srebrne gody kapłańskie. obchodzą w roku 1930 następujący księża: kan. Adam Abramowicz prob. św. Rocha w Białymstoku, kan. Aleksander Chodyko dziekan białostocki, Paweł Grzybowski prob. w Starosielcach, Ferdynand Hajkowicz prob. w Rosi, Walerjan Holak prob. w Oszmianie, Ludwik Kluk prob. w Mur.-Oszm., kan. Klemens Malukiewicz dziekan trocki, Stanisław Szyroki prob. w Janowie i Stanisław Werenik prob. w Budsławiu.—Wszystkim Czcigodnym Jubilatom Redakcja przesyła serdeczne życzenia *plurimos felicesque annos!*

Prymicje. — D. 29 grudnia 1929 r. we Farze Grodzieńskiej odprawił prymicje nowowyświęcony kapłan diec. podlaskiej, *ks. Paweł Zubko*, pochodzący z par. kuźnickiej, pow. sokólskiego.

Parafja miorska (dek. miorski) — W Zastarzyńcach, powiatu brasławskiego, na terenie par. miorskiej, został wybudowany w stylu staropolskim drewniany kościół, poświęcenia którego dokonano z upoważnia JE. Ks. Arcybiskupa Wileńskiego z dn. 26 ub. m. Kościół ten, pod wezwaniem św. Teresy od Dzieciątka Jezus, stanął nad rzeką Mierzycą, dzielącą ludność katolicką od prawosławnej. Budowy tej misyjnej placówki dokonano według planów inż. Kuleszy kosztem przeważnie okolicznej ludności a staraniem miejscowego proboszcza ks. Świrkowskiego. Ziemię pod kościół ofiarowała p. Paulina Onoszko. Udział prawosławnych na uroczystości poświęcenia i podczas nabożeństw był imponujący, pomimo ostrzegania duchownych prawosławnych z sąsiedniej wsi Czeresie. Poświęcenia kościoła dokonał ks. Paweł Bekisz, prefekt z Wilna, w obecności licznego duchowieństwa.

Z życia katolickiego po całym świecie.

Rzym i Włochy. — D. 20 grudnia 1929 roku był dniem 50-ej rocznicy święceń kapłańskich Ojca św., w dniu bowiem 20 grudnia 1879 r. w Rzymie Ojciec św. przyjął święcenia kapłańskie. Jeszcze w dniu 17 grudnia 1929 r. Ojciec św. z tej racji przyjmował życzenia Kolegjum Kardynałów. Mniej więcej w tymże czasie nadeszły życzenia, depesze gratulacyjne i dary jubileuszowe od zwierzchników państw całego niemal świata. Dzień 20 grudnia w całym Rzymie zaznaczył się wyjątkowemi uroczystościami. Ojciec św. poraz pierwszy tego dnia opuścił mury Watykanu i udał się do Bazyliki Lateraneńskiej, w której 50 lat temu przyjął święcenia kapłańskie z rąk Kardynała Monaco La Valletta, który był kard.-wikarjuszem m. Rzymu. W południu tegoż dnia w tejże Bazylice odbyło się uroczyste *Te Deum*, w którem wzięło udział Kolegium Kardynałów, korpus dyplomatyczny, akredytowany przy Stolicy Apostolskiej, i niezliczone tłumy publiczności. D. 21 grudnia odbyło się uroczyste odsłonięcie ołtarza pamiątkowego w kościele św. Korola na Corso, ufundowanego ze składek wiernych całego świata. Dla upamiętnienia złotege jubileuszu kapłaństwa Centralny Komitet obchodu złożył Ojcu św. w darze dzieło, zawierające pisma i przemówienia Papieża, dotyczące Akcji Katolickiej. Dzieło nosi tytuł *Pio XI e l'Azione Cattolica. Documenti relativi a l'Azione Cattolica, raccolti da Mgr. Coranga.* Jako zakończenie uroczystości i aktów jubileuszowych, należy uważać Encyklikę Ojca św., ogłoszoną w dn. 20 grudnia, zaczynającą się słowami „Mens sana“ a traktującą o potrzebie skupienia ducha i rekolekcyj, których mistrzem niezrównanym jest św. Ignacy Loyola.— Z inicjatywy grona miłośników i znawców sztuki powstało w ostatnich tygodniach pod nazwą „Międzynarodowa Liga Sztuki, Rzym” stowarzyszenie przyjaciół zbiorów watykańskich i sztuki chrześcijańskiej, które wzięło sobie za cel troskę o utrzymanie, uzupełnianie i powiększanie muzeów watykańskich.— W Rzymie istnieje wyższa szkoła dla kształcenia świeckich nauczycielek religji, czyli katechetek, którą założył Związek Kobiet Katolickich. Kurs nauk trwa dwa lata i obejmuje dogmatykę, apologetykę, moralność, filozofję, historję Kościoła, Pismo św. i pedagogikę katechetyczną. Ukończenie pierwszego roku studjów daje możność wykładania nauki religji w szkołach początkowych, a studjum całkowite uprawnia do objęcia pracy również w szkołach średnich. W ostatnich latach do szkoły tej uczęszczało 500 słuchaczek.—Biskup z Cremony wystosował do swej diecezji list pasterski, w którym, powołując się na wielokrotne uroczyste oświadczenia Papieża o uznaniu Akcji Katolickiej przez specjalny artykuł konkordatu z Włochami, wyjaśnia, iż Akcja Katolicka jest nieodzownym składnikiem życia chrześcijańskiego i pasterskiego urzędu księży. „Akcja katolicka, pisze biskup w zakończeniu swego listu, i prasa katolicka są najwyższą koniecznością katolickiego życia narodu. Im większemi są dawne i nowe trudności, z któremi walczy prasa katolicka, tem większy musi być wysiłek katolików, a przedewszystkiem duchowieństwa, by tę prasę ochraniać, udoskonalać i rozpowszechniać”. — Dn. 26 grudnia 1920 r. zmarł w Turynie Kard. Józef Gomba, arcybiskup Turynu, mający lat 72.

Francja.—W początku grudnia we Francji odbyły się uroczyste inauguracje roku we wszystkich uczelniach katolickich. Na szczególniejsze wyróżnienie zasługują inauguracje w Angers, gdzie się odbywały jednocześnie uroczystości jubileuszowe René Bazin, któremu uniwersytet katolicki wręczył złoty medal pamiątkowy, jak również w Paryżu, gdzie w uroczystościach wzięło udział kilku kardynałów i wielu biskupów. Ogólnie biorąc, rozwój wyższych uczelni katolickich we Francji zaznacza się bardzo pomyślnie; napływ uczącej się młodzieży znaczny. -- W niedzielę dn. 29 ub. m., o tej samej godzinie, kiedy Ojciec św. udzielał sakry biskupiej kardynałowi Verdier, w Paryżu Mgr. Crépin, sufragan Paryża, odpra-

wił uroczystą Mszę św. w bazylice Secre-Coeur. W uroczystości tej wzięły udział liczne tłumy wiernych. — W Instytucie katolickim w Paryżu obradował niedawno pod przewodnictwem biskupa Baudrillart kongres związku uniwersytetów katolickich, w którym wzięli udział przedstawiciele wyższych zakładów naukowych w Nymwegen, Medjolanie, Gregoriana, fakultetów katolickich w Lyonie i Angers uniwersytetów w Lille, Indiana (Stany Zjednoczone), Leval i Ozebec, Montreal i Lowanjum. Ogółem reprezentowanych było dziesięć uniwersytetów z sześciu różnych krajów. Zgromadzenie stwierdziło wspaniały rozwój uniwersytetów katolickich, które powstają we wszystkich częściach świata.

Belgja. — Z inicjatywy Stowarzyszenia dziennikarzy katolickich w Belgji oraz międzynarodowego biura dziennikarzy katolickich i za aprobatą Ojca św., odbędzie się w dniach 1 i 2 września 1930 r. w Brukseli światowy kongres prasy katolickiej. Otwarcia kongresu w dniu 30 sierpnia w Mechlinie dokona ks. kardynał van Roey. Dnia 3 września uczestnicy kongresu zwiedzą wystawę w Antwerpji a 4 września wystawę w Liege.

Szwajcarja. — We wszystkich kościołach diecezji lozańsko-genewsko-fryburskiej odczytany został list pasterski biskupa Besson w sprawie Czcigodnej Służebnicy Bożej, Małgorzaty Bays. Biskup zawiadamia, że akta procesu o jej życiu i cnotach, przeprowadzonego na terenie diecezji, zostały przekazane Kongregacji Obrzędów. Małgorzata Bays była prostą krawcową i pochodziła z małej osady La Pierraz, w kantonie fryburskim. Bóg obdarzył ją szczególnemi łaskami: w ciągu 19 lat nosiła na ciele stygmaty. Zmarła 27 czerwca 1879 r., mając 64 lata. — Na stanowisko prezydenta Szwajcarji został wybrany po raz drugi p. Mussy, członek Rady narodowej i minister w rządzie szwajcarskim. P. Mussy pochodzi z kantonu fryburskiego, jest znanym i cenionym powszechnie działaczem katolickim. — W bieżącym semestrze zimowym Uniwersytet katolicki we Fryburgu liczy 607 zapisanych studentów, w tem na wydziale teologicznym 257. W tym semestrze znacznie została zaopatrzona w pomocy naukowe katedra misjologji.

Austrja. — Niedawno otworzony został w Hoffburgu wiedeńskim skarbiec przedmiotów religijnych, który uzupełniono ostatnio przez dodanie doń niedostępnego dotychczas dla publiczności skarbca ojców Kapucynów. Zbiór ten, zawierający cenne relikwje oraz sprzęty i szaty liturgiczne, należy do najciekawszych zbiorów sztuki kościelnej świata. — Z Wiednia donoszą, że kongres międzynarodowej ligi wolnomularskiej utworzył w łonie wielkiej loży wiedeńskiej referat młodzieży: również w Wiedniu powstał związek wolnomularski młodzieży „Łańcuch". Masoni związek ten usiłują rozszerzać po wszystkich krajach. Społeczeństwo katolickie musi nań zwrócić baczną uwagę.

Anglja. — Z liczby beatyfikowanych w d. 15 grudnia 1929 r. 136 męczenników angielskich, zamordowanych w latach 1537—1680 przez protestantów, 65 należy do kleru świeckiego, 32 do zakonnego, 21 jezuitów, 8 benedyktynów, 3 franciszkanów, 1 kawaler Maltański, 38 osób świeckich, t. j. 35 mężczyzn i 3 niewiasty. Razem z beatyfikowanymi poprzednio katolicki Kościół w Anglji będzie liczył 199 chwalebnych ofiar, które krwawe prześladowanie protestantów wprowadziło na ołtarze. Z listy 360 umęczonych za wiarę, która w r. 1874 przedłożona by Stolicy św., pozostaje jeszcze 161, których sprawa odłożona została na później. 22 grudnia odbyła się beatyfikacja świętobliwego Jezuity szkockiego, wielebnego ojca Jana Ogilvie. — Duchowny angielski Ralph Underwood, były wikary w Brigstock w diecezji anglikańskiej Peterborough i przyjaciel słynnego konwertyty, ks. Vernon, został niedawno przyjęty do Kościoła katolickiego w opactwie Downside, poczem wyjechał do kolegjum Beda w Rzymie na studja, w celu przygotowania się do katolickich święceń kapłańskich.

Jugosławja. — Na ostatniej swej konferencji Episkopat jugosłowiański postanowił urządzić w okresie od 14 do 17 sierpnia

1930 r. wielki narodowy kongres eucharystyczny. Poszczególne komisje, mające przygotować kongres, zostały już powołane.

Czechosłowacja. — Według ogłoszonej ostatnio statystyki, Czechosłowacja liczy 5.211.463 katolików, 160.000 protestantów, 1.755 prawosławnych, 1.437 starokatolików, 43.398 żydów i 15.794 osoby, nie należące do żadnej religji. — Niemieccy katolicy Czechosłowacji obchodzili w ostatnim roku 600-letni jubileusz wspaniałej świątyni gotyckiej w Tachau, wzniesionej przez króla Jana Luksemburskiego dla rycerzy krzyżowych.— W związku z utworzeniem arcybiskupstwa w Slonohradzie brana jest ponownie pod uwagę możliwość założenia uniwersytetu katolickiego. Myśl ta omawiana była już oddawna, ale wojna światowa przeszkodziła jej urzeczywistnieniu. — Chrześcijańskie związki zawodowe w Czechosłowacji złożyły nowemu parlamentowi i rządowi memorjał, w którym domagają się swobody dla chrześcijańskich stowarzyszeń religijnych, utrzymania świętości małżeństwa i uznania zasady chrześcijańskiego wychowania dzieci zarówno w ustawodawstwie jak i w szkołach państwowych. Wreszcie związki odrzucają hasła militaryzmu, który stwarza trudności w polityce międzynarodowej.

Z życia katolickiego w kraju.

Archid. warszawska. — W drugiej połowie grudnia odbyła się w Warszawie Konsulta Sodalicji Marjańskiej Inteligencji Męskiej, która dn. 21 tegoż miesiąca została przyjęta na audjencji przez J.E. ks. Kard. Kokowskiego. W rozmowie poruszono sprawy, dotyczące działalności Sodalicyj Marjańskich w kraju. — Komitet budowy pomnika Naśw. Serca Chrystusa - Krola w Warszawie skierował gorącą odezwę do Nauczycielstwa o współudział w pracach. — Niezwykle uroczyście odbył się obchód dziesięciolecia założenia gimnazjum SS. Nazeretanek, mieszczącego się obecnie w nowowybudowanym gmachu przy ul.Czerniakowskiej. Na program akademji, która się odbyła dn. 15 grudnia, złożyły się popisy wokalno-muzyczne, deklamacje oraz obrazek sceniczny, wykonany przez uczenice gimnazjum. — Zarówno warunki pomieszczenia, jak i wysoki poziom naukowy, stawiają gimnazjum to w rzędzie najlepszych zakładów wychowawczych w Polsce.

Archid. Krakowska.— Celem przysporzenia dochodu Komitetowi Opieki nad najuboższymi, zostającymi pod opieką Związku komitetów parafjalnych w Krakowie, odbył się w auli Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie w dn. 18 ub. m. wieczór p. t. „Wrażenia z podróży do Ziemi św." Na wieczór złożyło się: słowo wstępnr, które wyglosił Książę Metropolita Adam Stefan Sapieha, i odczyt p. t. „Jerozolima—miasto i ludzie" ks. prof. Józefa Archutowskiego.

Diecezja pińska. — JE. Ks. Biskup Piński zamianował ks. kan. Nikodema Tarasewicza prałatam Kapituły katedralnej pińskiej.

Od Redakcji.

Nasza skromna Redakcja otrzymała od kilku PP. WW. Księży życzenia noworoczne. Sprawiło to jej prawdziwą, bo nieoczekiwaną, przyjemność; za co niniejszem składa najserdeczniejsze "Bóg zapłać"

Od Administracji.

Jeszcze wielu PP. WW. Księży nie wpłaciło dotąd należności za rok 1929, a nawet za 1928 i 1927. Prosimy nauprzejmiej o regulowanie; zwlekanie bowiem z opłatą stawia Administrację w przykrej sytuacji.

Administracja ośmiela się prosić PP. WW. Księży Dziekanów o ściąganie opłaty od Księży kondekanalnych i przysyłanie jej do Administracji.

Redaktor i Wydawca
Ks. LEON ŻEBROWSKI
Kan. Kapit. Metrop.

DRUKARNIA ARCHIDIECEZJALNA W WILNIE.